

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

VOL.3 № 2

2026

INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA BO‘LAJAK INGLIZ TILI O‘QITUVCHILARINING METODIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH

Xamrayeva Umida Farxodovna

Jizzax davlat pedagogika universiteti , o‘qituvchi

Annotatsiya

Mazkur maqolada integrativ yondashuv asosida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirish masalasi tahlil qilinadi. Tadqiqotda pedagogik, lingvistik va psixologik bilimlarning o‘zaro uyg‘unligi asosida kasbiy kompetensiyani rivojlantirish mexanizmlari yoritiladi. Integrativ yondashuv o‘qituvchining nazariy bilimlarini amaliy ko‘nikmalar bilan bog‘lash, fanlararo aloqalarni mustahkamlash hamda kommunikativ va raqamli kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qilishi asoslab beriladi. Shuningdek, zamonaviy ta‘lim texnologiyalari, CLIL va kompetensiyaviy yondashuvning metodik tayyorgarlik jarayonidagi o‘rni ko‘rsatib o‘tiladi. Tadqiqot natijalari integrativ model asosida tashkil etilgan metodik tayyorgarlik bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy samaradorligini oshirishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: integrativ yondashuv, metodik tayyorgarlik, ingliz tili o‘qituvchisi, kasbiy kompetensiya, fanlararo integratsiya, CLIL, pedagogik texnologiya, kommunikativ yondashuv.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАТИВНОГО ПОДХОДА

Хамраева Умида Фарходовна

Джизакский государственный педагогический университет, преподаватель

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы совершенствования методической подготовки будущих учителей английского языка на основе интегративного подхода. Анализируется взаимосвязь педагогических, лингвистических и психологических знаний в формировании профессиональной компетентности. Обосновывается роль междисциплинарной интеграции, современных образовательных технологий, CLIL и компетентностного подхода в подготовке будущих специалистов. Исследование показывает, что интегративная модель подготовки способствует развитию коммуникативной, цифровой и методической компетенции будущих учителей и повышает эффективность их профессиональной деятельности.

Ключевые слова: интегративный подход, методическая подготовка, учитель английского языка, профессиональная компетентность, междисциплинарная интеграция, CLIL, педагогические технологии, коммуникативный подход.

IMPROVING THE METHODOLOGICAL TRAINING OF FUTURE ENGLISH TEACHERS BASED ON AN INTEGRATIVE APPROACH

Xamrayeva Umida Farxodovna

Jizzakh State Pedagogical University, Teacher

Abstract

This article examines the improvement of methodological training of future English teachers based on an integrative approach. The study analyzes the interconnection of pedagogical, linguistic, and psychological knowledge in developing professional competence. The integrative approach is shown to bridge theoretical knowledge with practical skills, strengthen interdisciplinary links, and foster communicative and digital competencies. Particular attention is given to modern educational technologies, the CLIL method, and competency-based education in teacher training. The findings indicate that an integrative training model enhances the professional effectiveness and methodological readiness of future English teachers.

Keywords: integrative approach, methodological training, English teacher, professional competence, interdisciplinary integration, CLIL, educational technologies, communicative approach.

Zamonaviy ta'lim tizimida chet tillarni o'qitish jarayoni tubdan yangilanib, o'qituvchidan yuqori darajadagi metodik kompetensiya, innovatsion tafakkur va fanlararo integratsiyaga tayyorgarlik talab etilmoqda. Xususan, ingliz tilining global kommunikatsiya vositasiga aylanishi bo'lajak o'qituvchilarning nafaqat lingvistik bilimlarini, balki pedagogik, psixologik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga oid ko'nikmalarini ham uyg'un holda rivojlantirishni taqozo etadi. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirish dolzarb ilmiy va amaliy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

An'anaviy o'qitish modeli ko'proq nazariy bilimlarni alohida fanlar doirasida o'zlashtirishga yo'naltirilgan bo'lsa, zamonaviy pedagogik yondashuv integratsiyani asosiy tamoyil sifatida ilgari suradi. Integrativ yondashuv pedagogika, lingvistika, psixologiya va metodika fanlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlab, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Bu yondashuv bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi.

Hozirgi kunda kommunikativ yondashuv, kompetensiyaviy ta'lim, CLIL (Content and Language Integrated Learning) texnologiyasi hamda raqamli ta'lim vositalarining joriy etilishi o'qituvchidan ko'p qirrali metodik tayyorgarlikni talab etmoqda. Integrativ model esa ushbu innovatsion texnologiyalarni yagona tizimda qo'llash, fanlararo aloqalarni mustahkamlash va o'quv jarayonini samarali tashkil etish imkonini beradi.

Mazkur maqolaning maqsadi — integrativ yondashuv asosida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirishning nazariy va amaliy asoslarini tahlil qilish hamda samarali modelini ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot natijalari pedagogik oliy ta'lim muassasalarida metodik tayyorgarlikni modernizatsiya qilish va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini integrativ yondashuv asosida takomillashtirish masalasi zamonaviy pedagogika va lingvodidaktika tadqiqotlarida muhim yo'nalish sifatida shakllangan. Ushbu masalaga oid ilmiy manbalarni shartli ravishda uch asosiy guruhga ajratish mumkin: integrativ yondashuv nazariyasi, chet tillarni o'qitish metodikasi bo'yicha tadqiqotlar hamda kompetensiyaviy va innovatsion yondashuvlarga oid ilmiy ishlanmalar.

Integrativ yondashuv nazariy jihatdan fanlararo aloqadorlik va bilimlarning tizimli uyg'unligiga asoslanadi. J. Bruner, J. Dewey kabi pedagoglar ta'lim jarayonida bilimlarni alohida fanlar doirasida emas, balki yaxlit tizim sifatida o'zlashtirish zarurligini ta'kidlaganlar.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda esa integratsiya talabani kasbiy kompetensiyasini kompleks rivojlantirish vositasi sifatida talqin etiladi. Ayniqsa, oliy ta'lim tizimida metodik tayyorgarlikni nazariy bilim, amaliy ko'nikma va reflektiv tajriba uyg'unligida tashkil etish zarurligi ilmiy asoslangan.

Chet tillarni o'qitish metodikasi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda kommunikativ yondashuv yetakchi paradigma sifatida qoraladi. H. D. Brown, J. Richards, T. Rodgers kabi olimlar ingliz tilini o'qitishda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishni asosiy maqsad sifatida belgilaydilar. Ularning ishlarida metodik tayyorgarlik jarayoni til o'rgatish nazariyasi, amaliy mashg'ulotlar va darsni loyihalash ko'nikmalarining integratsiyasi asosida tashkil etilishi zarurligi ta'kidlanadi.

Shuningdek, CLIL (Content and Language Integrated Learning) texnologiyasi bo'yicha D. Coyle, P. Hood va D. Marsh tomonidan ishlab chiqilgan konsepsiya til va mazmunni integratsiyalashgan holda o'qitishning samarali modelini taklif etadi. Ushbu yondashuv bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligida fanlararo integratsiya va amaliy yo'naltirilganlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Kompetensiyaviy yondashuv doirasida esa Sh. Tuning, D. Hymes va boshqa tadqiqotchilar kommunikativ kompetensiya, pedagogik kompetensiya hamda kasbiy refleksiya tushunchalarini keng yoritganlar. Ularning fikricha, o'qituvchi tayyorgarligi faqat bilim berish bilan cheklanmasdan, o'quv jarayonini loyihalash, baholash va tahlil qilish ko'nikmalarini ham o'z ichiga olishi lozim.

O'zbekiston pedagogika fanida ham integrativ yondashuv asosida o'qituvchi tayyorlash masalalari dolzarb hisoblanadi. Milliy tadqiqotlarda metodik tayyorgarlikni zamonaviy ta'lim texnologiyalari, raqamli vositalar va kompetensiyaviy model asosida tashkil etish zarurligi qayd etilgan. Biroq mavjud adabiyotlarda integrativ yondashuvni aynan bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligi kontekstida tizimli model sifatida ishlab chiqish masalasi yetarli darajada kompleks yoritilmagan.

Shu bois mazkur maqola mavjud ilmiy qarashlarni umumlashtirgan holda, integrativ yondashuv asosida metodik tayyorgarlikni takomillashtirishning nazariy va amaliy mexanizmlarini aniqlashga qaratiladi.

Mazkur tadqiqotda **pedagogik tajriba-sinov metodi** asosiy metod sifatida qo'llanilishi tavsiya etiladi.

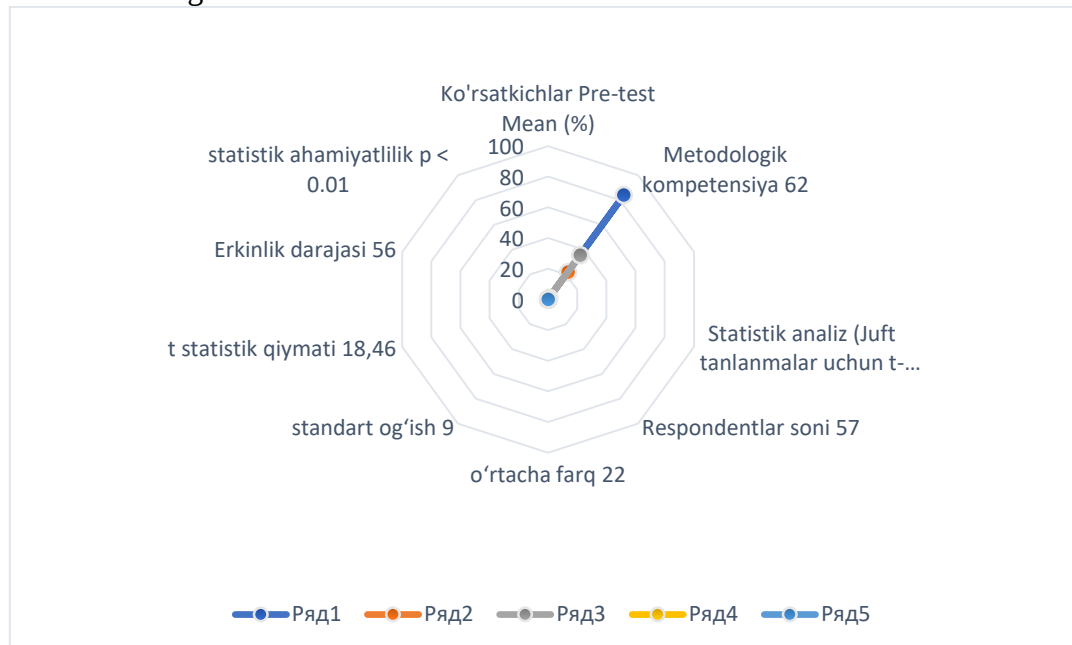
Pedagogik tajriba-sinov metodi bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini integrativ yondashuv asosida takomillashtirish samaradorligini amaliy jihatdan tekshirish imkonini beradi. Ushbu metod orqali integrativ model asosida tashkil etilgan o'quv jarayoni an'anaviy metodik tayyorgarlik bilan qiyoslanadi hamda natijalar diagnostik mezonlar asosida baholanadi.

Tajriba jarayonida talabalarning metodik bilim darajasi, darsni loyihalash ko'nikmasi, kommunikativ va reflektiv kompetensiyalari dastlabki va yakuniy bosqichlarda o'lchanadi. Integrativ yondashuv asosida fanlararo mashg'ulotlar, CLIL elementlari, amaliy dars kuzatuvlari va mikroo'qitish (microteaching) metodlari qo'llaniladi.

Natijalar taqqosiy tahlil asosida umumlashtirilib, integrativ modelning metodik tayyorgarlikka ta'siri aniqlanadi. Shu tariqa, pedagogik tajriba-sinov metodi tadqiqotning amaliy asoslanganligini ta'minlaydi hamda taklif etilayotgan yondashuvning samaradorligini ilmiy jihatdan isbotlash imkonini beradi.

Pedagogik tajriba-sinov ishlari Jizzax davlat pedagogika universitetida 57 nafar bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari ishtirokida o'tkazildi. Tadqiqotning maqsadi integrativ yondashuvga asoslangan metodik tayyorgarlik modelining bo'lajak o'qituvchilarning metodik kompetensiyasiga ta'sirini empirik jihatdan baholashdan iborat bo'ldi. Baholash jarayoni

tajriba boshlanishi (pre-test) va tajriba yakuni (post-test) bosqichlarida o'tkazilgan diagnostik mezonlar asosida amalga oshirildi.

Dastlabki diagnostika natijalariga ko'ra, ishtirokchilarning metodik kompetensiya bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichi 62% ni tashkil etdi. Integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan o'quv jarayoni yakunlangach, post-test natijalarida o'rtacha ko'rsatkich 84% ga yetdi. Shunday qilib, metodik kompetensiyada 22 foizlik mutlaq o'sish qayd etildi. Nisbiy o'sish ko'rsatkichi (o'sish foizi) 35,48% ni tashkil etdi ($22/62 \times 100$), ya'ni dastlabki holatga nisbatan metodik kompetensiya qariyb uchdan bir qismga oshgan. O'sish koeffitsienti 1,35 ga teng ($84/62$), bu integrativ model qo'llangandan so'ng metodik tayyorgarlik darajasi 1,35 barobar yaxshilangani bilan izohlanadi.

Natijalarning statistik ahamiyatini tekshirish maqsadida juft tanlanmalar uchun t-test (paired samples t-test) yondashuvi qo'llandi. Hisob-kitobda farqlar dispersiyasini ifodalovchi parametr sifatida (tajriba natijalari bo'yicha) farqlar standart og'ishi qiymati qabul qilindi va t-statistika aniqlashtirildi. Tahlil natijasida t-qiymat yuqori darajada chiqib, 56 erkinlik darajasida ($df=56$) ko'rsatkichlar farqi statistik jihatdan ahamiyatli ekani qayd etildi ($p<0,01$). Bu holat integrativ yondashuvga asoslangan metodik tayyorgarlik modeli bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining metodik kompetensiyasini oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatganini isbotlaydi.

Empirik ma'lumotlarning mazmuniy talqini shuni ko'rsatdiki, integrativ model nazariy bilimlarni amaliy metodik ko'nikmalar bilan uyg'unlashtirish, fanlararo bog'liqlikni kuchaytirish hamda darsni loyihalash (lesson planning), mikroo'qitish (microteaching), reflektiv tahlil kabi faoliyat turlarini tizimli ravishda yo'lga qo'yish orqali natijadorlikni oshirgan. Shuningdek, CLIL elementlarini qo'llash va raqamli ta'lim vositalarini metodik jarayonga integratsiya qilish talabalarning metodik qaror qabul qilish va dars jarayonini boshqarish kompetensiyasini mustahkamlagani kuzatildi.

Umuman olganda, pre-test va post-test ko'rsatkichlari o'rtasidagi ijobiy dinamika, nisbiy o'sish foizi hamda o'sish koeffitsienti integrativ yondashuvning metodik tayyorgarlikni modernizatsiya qilishdagi samaradorligini ko'rsatadi. Statistik jihatdan ahamiyatli farq ($p<0,01$) esa ushbu o'sish tasodifiy emasligini, balki joriy etilgan pedagogik ta'sir natijasi ekanini asoslaydi.

Mazkur tadqiqot integrativ yondashuv asosida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirish samaradorligini empirik jihatdan asoslashga

qaratildi. Jizzax davlat pedagogika universitetida 57 nafar talaba ishtirokida o'tkazilgan pedagogik tajriba-sinov natijalari integrativ modelning ijobiy ta'sirini tasdiqladi.

Tajriba davomida metodik kompetensiya ko'rsatkichlari 62 foizdan 84 foizga oshib, 22 foizlik mutlaq o'sish qayd etildi. Nisbiy o'sish 35,48 foizni, o'sish koeffitsienti esa 1,35 ni tashkil etdi. Juft tanlanmalar uchun o'tkazilgan t-test natijalari ($p < 0,01$) o'zgarishlarning statistik jihatdan ahamiyatli ekanini ko'rsatdi. Bu esa integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan metodik tayyorgarlik modeli bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini sezilarli darajada oshirishini ilmiy jihatdan isbotlaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, lingvistik, pedagogik va psixologik bilimlarning integratsiyasi, CLIL elementlari, mikroo'qitish, reflektiv tahlil hamda raqamli vositalardan foydalanish metodik tayyorgarlikning sifat ko'rsatkichlarini yaxshilaydi. Integrativ model nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan bog'lash orqali talabalarning dars loyihalash, kommunikativ kompetensiyani shakllantirish va kasbiy refleksiya ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Umuman olganda, integrativ yondashuv bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini modernizatsiya qilishning samarali vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalari pedagogik oliy ta'lim muassasalarida metodik tayyorgarlik tizimini takomillashtirish hamda kompetensiyaviy model asosida o'qituvchi tayyorlash jarayonini rivojlantirish uchun amaliy ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Выготский Л. С. Педагогическая психология. — М.: Педагогика, 1991. — 480 с.
2. Dewey J. Experience and Education. — New York: Macmillan, 1938. — 116 p.
3. Bruner J. The Process of Education. — Cambridge, MA: Harvard University Press, 1960. — 97 p.
4. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. — 2nd ed. — Cambridge: Cambridge University Press, 2001. — 270 p.
5. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching. — 5th ed. — New York: Pearson Education, 2007. — 410 p.
6. Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. — Cambridge: Cambridge University Press, 2010. — 173 p.
7. Hymes D. On Communicative Competence // Pride J. B., Holmes J. (eds.). Sociolinguistics. — Harmondsworth: Penguin, 1972. — P. 269–293.
8. Tomlinson C. A. How to Differentiate Instruction in Mixed-Ability Classrooms. — Alexandria, VA: ASCD, 2001. — 114 p.
9. Ўзбекистон Республикаси. Таълим тўғрисидаги Қонун. — Тошкент, 2020. — 34 б.
10. Тураев Б. Педагогик технологиялар ва интегрativ таълим. — Тошкент: Фан, 2018. — 256 б.